5714 Ն· 1886 ԱՊՐԻԼ 12 ՃԻՄԱՍ ԻՐԹԷՍԻ ՍԷՆԷ 26 ԸՆՃԸ ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 24 ԱՊՐԻԼ 1886 Ն· 5714

Մասեցաց Աշխարհ

ԳԻՆԵԱԹԼԱՐ
Ղազէթամբը ամբողջ հաստատ տարի
Սենեակ Մեծդ · · · · · · 6
Ալիք տարի » · · · · · · 3
Գէր տարի Ղուրուշ · · · · · 10
Իւրաքանչիւր համար 40 փարա·

ԻԽԹԱՐԱԹ
Հաստատ տարի գրեթէ ղազէթա, վերջ տարի 16 մահիկի ալտրաթ, այլապէս բոլոր էֆէնտիներու տալ։
Գէր նամակներ 20 փարա·

ԲՈՍԹԱ ԻՒՃԻԷԹԻ ԳԻՉԷ ԱՑԻՏ ՑԻՐ

ԳԱԼԱԹԱ ԻԲՍԻՆԱՆ ՆԻՄԻԷՐՕ 61

١٣٠٣ ՆԻՍԱՆ ١٢ ՍԱՀԻԼ ԻՄԹԻԵԱԶ ԿԱՐԱՊԵՏ 6· ՓԱՆՈՍԵԱՆ ١٣٠٣ ՐԻՃԷԼ ٢٠

ԱԶԳԱՅԻՆ

—o—

Մա թէէսսիֆ տիւնքի Հայրենիքտէ օգուտուղունա կէօրէ, Սրբազան Պատրիարք հազրէթլէրի, չարչէնպիհ կիւնիւնտէն պէրու նամիզատ պուլունմագտա իմիշ։

* * *

Զատիկ միւնասէպէթիյլէ, ընտանտա վէ մահպէստէ պուլունան միւհիմճինէ Թէվֆի օլունմագ իւզրէ, Փաթրիգխանէ թարաֆընտան իւչ պին ղուրուշ կէօնտէրիլմիշ տիր։

* * *

Կէչէն կիւնլէր վէֆաթ իտէն Մ. Օթէֆանօվիչին ֆամիլեասը թարաֆընտան, պիչարէկեանէ թէվֆի օլունմագ իւզրէ, պիզիմ Փաթրիգխանէեէ էլլի ատէտ լիրա իեանէ իրսալինէ հիմմէթ օլունմուշ տուր։

* * *

Կէչէն ճիւմա իրթէսի կիւնքի նիւսխէմիզտէ տէրճ իտիլէն տիւշմէնլիք մէքթուպունտան տօլաեր։ Թէշէքքիւր իտէրիզ չօգլար պէեանը թէէսսիֆ իլլէմէքտէ տիրլէր։

Մէզքիւր տիւշմէնլիք, չիմտի տիւշինտիւքճէ բէք ալեա անլաշըլմագտա տըր քի, Դեր. Հայեակ Սրբազանտան զիեատէ, մահզա պիզէ գարշը իմիշտիր, չիւնքի, մէյտանէ, հալէա մէզքիւր իմզանըն սահիպի օլտուղունա տայիր քիմսէ չըգամըշտըր, տիմէք տիր քի, քեամիլէն ույտուրմա պիր շէյ իմիշ։

Նունա համտ ու թէշէքքիւր իտէրիզքի, էօյլէ պիր ալչագլըղա ճիւրաթ իտէն հէր քիմսէ իմիշ իսէ, տահա պիւյիւք պիր ալչագլըդ տիւշինմէմիշ տիր։

* * *

Գավգասիատա պուլունան մէքթէպլէրիմիզին, պա էմրի իմբէրաթօրի, թէքրարէն աշըլտրգլարը մալիւմտուր։ Մէզքիւր հավատիսի իւք տէֆա վիրէն ղազէթալար, կիւեա, Ռուսիա տէվլէթինին, իճրասընը էմր ու միւրատ իլլէտիկի եէնի նիզամնամէեէ իթաաթ իտիլմէքսիզին աշըլմըշտըր կիպի պիր սէվինճ պէեան իթմիշլէր իտի։ Հալպու քի պիզ, օլ պապտէ տախի «բէսիմիսթիկիմիզի» պէեան իլէ, միւմքին տէկիլտիր, հէր հալտէ տէվլէթին նիզամը հէր նէտէ իսէ, իճրա իտիլէճէք տիր, նաֆիլէ եէրտէ գարշը կէլինմէքտէ տիր, հիւսնի թէվեճճիւհ վէ վագբթ ղայդ իտիլմէքտէ տիր, տէմիշ իտիք։ Իշթէ պու տէֆա անլաշըլմըշ տըր քի, օլ խուսուստա ղու հուրա կէլէն քէշֆիմիզ տախի թաստիգ օլունմուշ տուր։ ասիր ղազէթալարըն եազտըգլարընըն քեամիլէն եալան օլտուղու անլաշըլմըշտըր։

* * *

Էվրօպանըն պիր չօգ պիւյիւք մէմլէքէթլէրինտէ, ղազէթա օգուտագ, գումար օյնամագ, վէ պազէն պալ։ վէ էմալի էյլէնճէլէր իլէ էյլէնմէք իշին, «գլիւպ» վէ եախատ սայիր իսիմ իլէ ճէմիյէթկեահլար վարտըր, վէ օրտաա կիտէնլէր, միւշթէրի օլարագ, սէնէվի պիր գաչ լիրա վիրիրլէր։

Իզմիրտէ տախի կէրէք Ռումլարըն վէ կէրէք Ֆրէնքլէրին, «գազինո» իսմիլէ պիրէր ճէմիյէթկեահլարը պուլունտուղու հալտէ, Հայլարըմըզըն պուլունմատըղընտան, պու տէֆա անլէր տախի բարա թօրլաեարագ, բէք միւքէմմէ պիր գազինո քիւշատընա թէշէպպիւս իթմիշլէր տիր։

Ղազէթալար պունու կիւեա իեի պիր շէյ տիր կիպի մէտհ իթմէքտէ իսէլէրտէ, էկէր պիզտէ գուտրէթ օլսա, էօյլէ ճէմիյէթկեահլարըն, քեամիլէն վիճաուտինի պիլէ գալտըրըրըզ։

Օլ եօլտա ճէսիյէթկեահլարտան, նէ միլլէթճէ, նէ տէվլէթճէ, վէ նէ տէճէմիյէթի պէշէրիյեէճէ, հիչ պիր իեիլիք տօղմատըգտան պաշգա, մատտի վէ մանէվի քիւլլի զարարը տախի վար տըր։

Պէսպէլի, Իզմիր Հայլարըմըզ, միլլի սայիրէէն, օլ պապտէ կէրի գալմամագ իշին, մէզքիւր թէշէպիւսէ լիւզում կէօրմիշ օվմալը տըրլար, հալ պու քի, պիզիմ էֆքեարըմըզճա, օլ եօլտա նօգսանլարըմըզտան տօլաեր, քէնտիմիզի մահճուպ սայմատըգտան պաշգա, իֆթիխար տախի իթմէլիեիզ։ Էվրօբանըն հէր հալի շայեանը ղըպթէ տէկիլտիր։ Էկէր ղըպթէ իտէճէք չէյլէր արար իսէք, տէկիլ գազինօ նամբյա գումարկեահլար, վէ էմալլէրի քիւշատ իթմէլիեիզ։ Իլա քիթիպխանէլէր, պիչարէխանէլէր, կէօզսիզխանէլէր, տիլսիզխանէլէր, սանայի խանէլէր, միւզէլէր, տէրսխանէլէր, նութգխանէլէր, հիւնէրխանէլէր, վէլհասըլ ֆազիլէթկեահլա՛ր քիւշատ իթմէլիեիզ։

Կէրչի, Էվրօպատա վէ Ամէրիգատա, էօյլէ գումար վէ էյլէնճէ մահէլլէրի վար տըր էմմա, ինլարըն ղըտտը օլարագ, եիւզ միսլի վէ պին միսլիտէ, սէօյլէտիկիմիզ ֆազիլէթ մէրքէզլէրի՛ վար տըր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

—o—

Տիւէլի մուազզամա թարաֆընտան, Եունան հիւքիւմէթինէ թէպլիզի մուգարրէր օլան իւլթիմաթումուն սուրէթի օվագ իւզրէ, պազը ղազէթալարըն տէրճ ու նէշր իթտիքլէրի միւսվէտտէ, շու օլուեօր։

«Տիւէլի մուազզամա սուլհ ու սալահրն պագասընը արզու իթտիքլէրի ճիհէթլէ, հաշմէթլու գըրալ եօրկի հազրէթլէրինին հիւքիւմէթինէ, սէքիզ կիւն զարֆընտա ասքէրինի տաղրթմասընը, վէ հուտուտտա քի ասքէրինի կէրուեէ չէքմէսինի թէքլիֆ իտէրլէր։ Իշպու թէքլիֆէ թէվֆիգ հարէքէթ օլունմազ իսէ, Աթինատա մուգիմ սիֆէրլի էճնէպիյէ, տօնանմաեը միւշթէրէք սէֆինէլէրինէ չէքիլէճէքլէր տիր։»

Ֆրանսա վէ Ռուսիա հէնուզ ըէյ վէ գարարը գաթիլէրինի պէեան իթմէմիշ իսէլէրտէ, Ավսթրիա, Ալմանեա, Իթալիա վէ Ինկիլթէրրա տէվլէթլէրի, իւլթիմաթումուն թէպլիզինտէն վէ սիւֆէրանընը միֆարագաթընտան ոնրա, Եունան սէվահիլինին թահթը մուհասէրէեէ ալընտըղընը, ըէսմէն իլան օլունմասը, վէ տէվլէթէյնի միշարիլէյհիւմա, եանի, Ռուսիա իլէ Ֆրանսա պու պապտէ պիր գարար իթտիխազ իտինճէեէ տէկին, տիւէլի երպաա սէֆայինի հարպիյեէսինին Եունան սէվահիլինի կէօզէթմէլէրի, վէ Եունան սէֆայինի հարպիյեէսինին պիր կէօնա հարէքէթի խասիմանէեէ թաստտի իթմէքտէն մէնն օլունմալարը խուսուսլարընա, սուրէթի գաթիյեէտէ գարար վիրմիշլէր տիր։

Աթինատա մուգիմ Ռուսիա սէֆիրի Մ. Ղոչօֆուն, Եունան հիւքիւմէթինէ թէպլիզի մուսամմէմ օլան իւլթիմաթումուն սուրէթինի, իմբէրաթօր Ալէքսանտր հազրէթլէրինէ տարզ ու թագտիմ իլէ պերատպէր, Եունան վիւքէլասընը էֆքարը հագգընտա գաղը մաալիմաթ վէ իղդահաթ իթա իտէճէկի, Ֆար տիւ Ղոսֆօրուն իսթիխպարաթընտան տըր։

Եունան մէճլիսի մէպուսանընտա, վիւքէլաեի հազրէ թարաֆտարանընտան պիր չօճուղուն, հարպիյեէ նազըրը ժէնէրալ Մավրօ Միխալիս տէյհինտէ իզհար իթտիկի հիսսեաթը ատավէթքարանէեէ, վէ հաթթա, եիւզինէ գարշը, ժէնէրալլըղա լաեըդ օլմատըղը հալտէ, իհրազ իթտիկինի սէօյլէմէսինէ մէպնի, միւմանիէյհ, իսթիֆա իթմէք իսթէմիշ իսէտէ, մուախարէն թէպտիլի ֆիքը իլէ, հուտուտ պօեունտա ինչա օլունան իսթիհքեամաթը մուայեէնէ իթմէք իւզրէ, օլ ճանիպէ ազիմէթ իյլէմիշ տիր։

Եունան հիւքիւմէթի, թիւճճար վաբօրլարընտան պազըլարընը գըրիւբ թօբլարը իլէ թէճհիզ իտիպ, լեսել հաճէ իսթիխտամա գարար վիրմիշ տիր։ (Թ-էէ)

—Գոնեագ վէ սայիր կէօնա մէսքիւրաթտան, մուալիճէեէ իսթիմալ իտիլէճէք գըսըմլարընտան ֆազլա էճզախանէլէրտէ մէռքիւրաթ պուլունտուրուլմամասը, Շուրաեի տէվլէթ գարարը իգթիղասընտան պուլունմազլա, պու պապտէ ախիրէն թըպպիեէ նէզարէթինէ մալիւմաթ վիրիլէրէք, իճապ իտէնլէրէ տախի թէնպիհաթը միւգթազիյեէ իճրա գըլընտըղը խապէր ալընմըշ տըր։

—Պէյրութտան իշար գըլընտըղընա նէզարէն, չէհրի մէզքիւրտէ պիր տէլիգանլը չըլտըրըպ, բէտերինին պաշընը քէմիշ տիր։

—Պօմպայտան Գահիրէեէ եազըլըղընա կէօրէ, չէհրի մէզքիւրտէ, սօն պիր հաֆթա զարֆընտա, գօլերատան վէֆաթ իտէն օվմամըշ տըր։

—Տախիլեէ նազըրը Միւնիր բաշա հազրէթլէրինին թահթը րիեասէթլէրինտէ միթէչէքքիւլ իսլահաթը մալիյեէ գօմիսիօնու, էվվէլքի կիւն ագտը իճթիմա իտէրէք, պիր միւտտէթ միւզաքէրաթտա պուլունմուշ տուր։

—Սերվէր բաշա հազրէթլէրինին Լիվատիաեա միթէվէճճիհէն ազիմէթլէրինին, եարընքի բազար կիւնիւնէ թէէխիր գըլընտըղը իշիտիլմիշ տիր։

—Ավսթրիա, Ալմանեա վէ Ռուսիա սէֆարէթլէրի պաշ թէրճէմանլարը, էվվէլքի կիւն Պապը Աալիեէ կիտիպ, խարիճիեէ նազըրը բաշա հազրէթլէրի իլէ պիր միւտտէթ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։

—Ինկիլիզ գումբանեասընը պիր վաբօրույլա, տիւնքի կիւն Պէյրութտան 230 ըէս, ասաքիրի Շահանէեէ մախսուս մէքեարի հայվանաթը Տէրսաատէթ կէլմիշտիր։

—Մէրսինտէն Ատանաեա գատար ինչա իտիլմէքտէ օլան տէմիր եօլ խաթթընը, գըրդ քիլօմէթրօսու խիթամ պուլուտուղու, վէ գուսուր եիկիրմի ալթը քիլօմէթրօնուն ինչաթըտա քէմալի կէրմի իւզրէ իլէրու կէօթիւրիւլմէքտէ օլտուղու, մահէլլինտէն իշար օլունուեօր։

Գումբանեա էրքեանընտան պաղ զէվաթ, խաթթը մէզքիւրսուն Գոնեահա գատար թէմտիտի զրթընտա, քէշֆի իպթիտաիյեէ իճրա իյլէմէք իւզրէ, պու տէֆա Մէրսինէ ազիմէթ իյլէմիշ տիր։

Թէրսուստա գատար ինչա օլունան խաթթըն գարիպէն էհալիեէ քիւշատը մուգարրէր օլուպ, պու միւնասէպէթլէ եարըշ վէ էմալի չէնլիքլէր իճրա օլունաճագ իմիշ։

—Էվվէլքի կիւնքի Իսթանպուլ ղազէթասը՝տա կէօրիլմիշ տիր։

Աթինատան ալտրըմըզ պազը մէքթուպլարըն մալինէ կէօրէ, մէսէլէյի Եունանիյեէնին սիւրաթը թէսվիյեէսինէ տայիր, հիւքիւմէթի Օէնիյեէ թարաֆընտան, տիւէլի մուազզամաեա կէօնտէրիլէն թահրիրաթը ումումիյեէ, պիւյիւք պիր հիւսնի թէէսսիրի միւճիպ օվմուշ տուր։ Հիւքիւմէթի Օէնիյեէ պիլէ, պիր գաչ եիւզ պին ասքէրին թուլ միւտտէթ սիլահ ալթընտա պուլունմասընա միւթէհամմիլ օվմատըղը հալտէ, պիւթիւն մէնապիի մալիյեէսի սէտտ օլունմուշ օլան Եունան հիւքիւմէթի, սէքսէն պին նէֆէր ասքէրի սիլահ ալթընտա թութմաղա տէվամ իտէմէեէճէկի աշիքեար տըր։

Եունան հիւքիւմէթի, սէքսէն պին նէֆէրի սիլահ ալթընա ալմագ իչին, Էվրօբատա իթիպարընը զայ իթտիկինտէն, գավայիմի նագտիեէնին թէտավիւլէ մէճպուրիսի կիպի պիր թէչէպպիւսէ միւրաճաաթա, վէ մէէմուրլարընը թէնդըհա մէճպուր օլարագ, Աթինա մէքթէպլէրինի գաբամագ, վէ օն սէքիզ եաշընտան օթուզ իքի եաշընա գատար օլան պիլ ճիւմլէ խալգը սիլահ ալթընա ալմագ, վէ պունլարը թիճարէթ վէ զիրաաթտան մահրում իթմէք կիպի թէչէպպիւսաթը թախրիպքեարանէտէ պուլունմուշ տուր։

Ֆիլ վագը՝, Աթինա էհալիսի պիր թագըմնիմայիշլէրտէ պուլունուպ, Եունան մէճլիսի մէպուսանը տախի Մ. Տէլիեանիեէ մէէզունիյեէթի քեամիլէ իթա իթմիշ իսէ տէ, պու մէէզունիյեէթին մէվգբի իճրաեէ վազը իշին, վէսաեիթի լազըմէյի իթա իթմէմիշ տիր։

Հէր հալտէ, պունուն տէվամը միւմքին օլամաեըպ, պիր ան էվվէլ թարիգի սաատէթէ ըիւճու իճապ իտիեօր։ Էվրօբանընը մուհաֆազայի սուլհու արզու իթտիկինտէ չիւբհէ եօգ տուր։ ֆագաթ, սուլհու ասայիշին սիւրաթը թէէմինի իշին, բրէնս Պիզմարգ թարաֆընտան տէրմիեան օլունան քէլամը մէշհուրուն իճրասընա տէրհալ իպթիտար իթմէք իճապ իտէր։ Բրէնս Պիզմարգ տիմիշ իտի քի, «սուլհ ու ասաեիշ ումումիյեի իխլալ իտէն հիւքիւմէթի սաղերէնին հագգընտա կէլմէք իչին, պունլարը պիր տէմիր չէնպէր իչինտէ սէտտ ու պէնտ իտէրէք, քէնտի սուլարը իլէ, գանամագա թերք իթմէք լազըմ տըր։»

Պինաէն ալէյհ, տիւէլի մուազզամա, թէհտիտաթը չիֆահիյեէ վէ թահրիրիյեէեի թերք իլէ, ֆիիլիեաթա իպթիտար իտէրէք, մէսէլէյի Եունանիյեէեի սերիան պիր խաթթը խիթամէ ըէսիտէ իտէճէքլէրինտէ չիւբհէ եօգ տուր։

—Կէչէն կիւնքի Թարիգտէ օգունտուղունա կէօրէ, քէնտիլէրինէ բաթրիգլիք պէրաթը իհսան պուլրուլմուշ օլան միլլէթիմիզ Դաթօլիք գբսմը բաթրիգի Ազարեան էֆէնտի հազրէթլէրի, չըգան սալը կիւնիւ, մապէյնի հիւմաեունու հազրէթի Բատիշահիեէ պիլ ազիմէ, իհսան պուլրուլան պէրաթը ալիչանտան տօլաեր մախսուսէն Թանզիմ իթտիրմիշ օլտուղու Թէչէքքիւրնամէյի թագտիմ իյլէմիշ։ Վէ վասբթաեի թագտիմ օլան գուրէնայի սանիի հազրէթի Շէհրիեարի հաճի Ալի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրի վէսաթէթլէրի իլէ, թարաֆը էշրէֆի հազրէթի Բատիշահիտէն, բաթրիգի միշարիլէյհին սատագաթ վէ ախլասընը, նէզտի հազրէթի Բատիշահիտէ մաալիմպուլունտուղու, վէ Թէչէքքիւրնամէնին, պայիսի մահզուզիեէթի Շէհրիեարի օլտուղու իլթիֆաթը ճիհանգբյմէթի քէնտիլէրինէ թէպլիղ պուրրուլմուշ տուր։

—Պու բազար կիճէսի սաաթ իքի ըատտէլէրինտէ, Պէյօղլու միւթէպէր ֆուրունճուլարընտան Գէորգ աղա, էօնիւնտէն պիր ուշագ ֆէնէր չէքէրէք, Պէյօղլունտա Վալիտէ Զէյմէսի եագընընտա Գըլ Պուրնունտան կէլմէքտէ իքէն, մա թէէսսիֆ խապէր ալընարընա կէօրէ, պիրտէն պիրէ գարշըլարընա ալթը նէֆէր խըրսըզ չըգարագ, ֆէնէր չէքէնի եարալաեըպ եաթըրտգտան, վէ մէրգում Գէորգ աղանըն տախի պաշընը եարալաեըպ տէօրթ բարմաղընը քէստիքտէն սօնրա, իւզէրինտէ հէր նէ՝քի պուլմուշլար իսէ, սօեուպ ֆիրար իթմիշլէր տիր։

—Կէչէն կիւնլէր, Գարթալտա Թաշ քէօբրիւ նամ մահէլլտէ, Ըէժի գօլճուլարը իլէ գաչագճըլար պէյնինտէ պիր միւտարէպէ վուգուպուլուպ, Թարաֆէյնտէն պազը թէլէֆաթ տախի վուգու պուլտուղու իշիտիլմիշ տիր։

—Կէչէն կիւն Իւսկիւտարտա պէչ եաշընտա պիր չօճուգ, պիլա թապիր օլունան քիչիւք վէ եուվարլագ թաշը օյնամագտա իքէն. հէր նասըլսա, Թաշ պօղազընա կիտիպ, նէֆէսի թըգանտըղընտան, պիչարէ չօճուգ պիր չէյրէք սաաթ զալֆընտա վէֆաթ իյլէմիշ տիր։

—Կէչէնլէրտէ Զաթլատը-գտբու էօնիւնտէքի Եունան սէֆինէսինին գաբուտանընը գաթլ իլէ կէմի տէրունինտէ պուլունան ագճէեի սիրգաթ իտէն էշխաստան օլտուղու, պիր չօգ տէյայիլու էմարաթլա սապիթ օլան Ազգուհի նամընտա պիր շախսըն տախի պու տէֆա թահթը թէվգբֆա ալընտըղը, վէ մէրգումուն, իշպու ճինաեէթին իճրասընտան պիր կիւն էվվէլ, իսկէլէտէ տուրան պիր թտիֆէտէն, կէմինին ըէնկի, վէ թտիֆէսինին մըգտարը, վէ գաբուտանընը սէրվէրի հագգընտա ախզը մալիւմաթ իթմիշ օլտուղու, Ռաատէթ զազէթասընը ըիվայէթինտէն տիր։

—Սալթանաթը Սէնիյեէնին Ռօմա սէֆիրի Ֆօթիատէս բաշա հազրէթլէրինին, էվվէլքի կիւն մահալլի մէէմուրիյեէթլէրինէ մուվասէլէթ իթմիշ օլտուգլարը, հավատիսաթը թէլէկրաֆիյեէտէն տիր։

ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ամերիկայի Հայ Դատի Կոմիտէի Նախագահ Պարոն Ս. Ղ. Գալուստեանի Հրաւէրով Վարդապետ Գրիգորեան Հիւսիսային Ամերիկայ Հայ Գաղութներու Ուղեւորութեան Ծրագրի Մասին Հարցազրոյցներ Տուաւ Ամերիկեան Մամուլի Ներկայացուցիչներուն

Ամերիկայի Հայ Դատի Կոմիտէի Նախագահ Պարոն Ս. Ղ. Գալուստեանի Հրաւէրով Հիւսիսային Ամերիկայ Հայ Գաղութներու Ուղեւորութեան Ծրագրի Մասին Հարցազրոյցներ Տուաւ Ամերիկեան Մամուլի Ներկայացուցիչներուն Վարդապետ Գրիգորեան

—Ինչպէս գիտցուած է, Հայ Դատի Կոմիտէն Ամերիկայի Հայ գաղութներուն մէջ ինչպիսի՞ գործունէութիւն ունեցաւ։

—Հայ Դատի Կոմիտէն Ամերիկայի Հայ գաղութներուն մէջ ունեցաւ հոյակապ գործունէութիւն։ Ամերիկայի Հայ գաղութներուն մէջ Հայ Դատի Կոմիտէն

միւնտէրիճաթընտա , միւմաիլէյհ Ղարդուր էֆէնտինին , իսթիտասըյլա վագը օլան թալէպի իւզէրինէ , օլ վագըթ , միւսաֆիրէն , Տէրալիյ. եէտէ պուլունան միւվէքքիլի Եսայի էֆէնտի , Անատօլու Սառառրէթի տայիրէսինտէն , պէրայի մուհաքէմէ տավէթ օլունմագտաննաչի , միւվէքքիլի Եսայի էֆէնտի , Ղարդուր էֆէնտինին տավասընը էյրէնիպ , քէնտիսինէ թէպլիղ իթմէք , վէ անտէն խարիճ սէօզ սէյլէմէմէք չարթըյլա , թէվֆիլ իլէտիկի Պաթրիգխանէ Թիւրքի քեթիպի Կարապետ էֆէնտիեի կէօնտէրմիշ իքէն , իլամը միւթէրիզ պիհտէ , Կարապետ էֆէնտի , վէքեալէթինին սուրէթի միւնտէրիճէսի , խիլաֆը նէֆս իւլ էմր օլտուղու , վէ Ղարդուր էֆէնտինին զապթ իթտիրտիկի տավասընա գարշը , միւմաիլէյհ Կարապետ էֆէնտի հայիզ օլտուղու վէքեալէթի տայիրէսինտէն չրգմաեարագ , միւտտաի Ղարդուր էֆէնտինին իտտաա իյլէտիկի արսա , Գուտսը Շէրիֆատ քեային Մար-Եագուպ մանասթիրը մերպուԹաթընտան , վէ Եսայի էֆէնտինին հասպ էլ թէվֆիյեէ , եէտի թէսարրուֆունտա պուլունուպ , պու պապտէ օլան իտտասը պի վէճէ օլտուղունու իսպաթ իթմէք իւզրէ , մահքէմէեէ իպրաղ իտէէք Գուտրստա մահֆուզ էվրագը բէսմիյեէ մէվճուտ պուլունմաղլէ ճէլպ օլունճաղընտան , վիրուտինտէ , պիլ իպրաղ , իյզահաթ վիրիլէճէք տիր-» տէյիպ , իչպու իֆատէսի զապթ իլէ , թարաֆէյնէ իմզա իթտիրիմիչ իքէն , իլամը մէղքիւրուն , իչպու զապթա թաթպիգ իտիլմէեէրէք , զապթա մուղայիր , Կարապետ էֆէնտինին , հայիզ օլմատըղը պիր գուտլէթ քէնտիսինէ վիրիլէրէք , իլամը մէղքիւրուն թանզիմի պիլ վիճուհ , մուղայիրի չէրի չէրիֆ , վէ Պաթրիգլիք սրֆաթըյլա , միւվէքքիլինին , եէտի իտարէսինտէ օլան արսանընը բագպէսի , ումում էրմէնի միլլէթի էվգաֆընա աեիտ իտուկի , վէ ուսուլի մէշրուա , վէ թալիմաթը սէնիյեէ իւզրէ մաղպութ վէ միւմզա , վէ միւսթէշար թարաֆընտան մուսատտագ տավա վէ միւտաֆատան թանզիմ վէ թէրքիպ իտիլմէմիշ օլան իլամը մէղքիւրուն հիւքմ ու թէէսսիրի օլամաեաճաղը , վէ ֆարզը մուհալ օլարագ , Կարապետ էֆէնտինին վէքեալէթի ամմէ վէ մութլագա օլտուղու իտտաա օլունսա , վէ հուզուրու հաքիմտէ , վէ էսնայի մուհաքէմէտէ , ուսուլի միւթթախէզէ վէ թալիմաթը Սէնիյեէեէ թէվֆիգան , թարաֆէյնին իմզա իլէտիքլէրի զապթտան խարիճ պիր թադըմ իֆատաթտա պուլունմուշ օլսա տախի , օլ վագըթ , մախթում զապթը տավատէն խարիճ սէօյլէնմիշ ֆարզ օլունան քէլիմաթը , զապթ ճէրիտէսինտէ թէզեիլ , վէ թարաֆէյնէ իմզա իթտիրիմէսիյլէ , միւսթէշար վէ եա մուավին էֆէնտիլէրէ տախի իմզա վէ թաստիդ իթտիրիմէք լազըմ կէլէճէկինտէն , պու տավանընը , թաալիմաթը Սէնիյեէեէ մուղայիր կէօրիւլտիւկիւ , վէ , վէքիլ Կարապետ էֆէնտիեէ , ախզը մալիմաթ իլէ , թահրիրէն միւտաֆատա մէյտան վիրիլմէմիշ , կէ մուհաքէմէ իճրա իտիրիմէմիշ իքէն , իլամը մէղքիւրուն վիրիլտիկի , վէ Ղարդուր էֆէնտինին տավասը , Ֆուատ էֆ. հէօճճէթինտէ էսամիսի մուհարրէր օլուպ , պու արսատա , միւթէասվէն միւթէսարրըֆլար օլտուղունան պէեանիյլէ , տօգուզ նէֆէր քէսանտէն շիրրէն թէլագրի միլքէն , վէ Օհաննէս էֆէնտի նամընա օլան հէօճճէթտէ տախի , Օհաննէս էֆէնտինին , Ֆուատ էֆէնտի հէօճճէթինտէ մէզքիւր իւլ էսամի քէսան իլէ սայիր պաղը քէսանտէն շիրրէն միլքի թէլագրը իլէտիկինի պէեանտէն իպարէթ օլտուղունա , վէ պունլարըն հիսսէլէրի , միւսավի պուլունմատրղընա կէօրէ , Ղարդուր էֆէնտինին , արսանընը մէճմուինէ տայիր օլան տավասը ղայրի մէսմու , վէ Ղարդուր էֆէնտինին հէօճճէթինտէ իսվէրի մուհարրէր օլմատան օն նէֆէր քէսանտէն , Օհաննէս էֆէնտինին իշթիրա իլէտիկի հիսսէլէրի , քէնտիսինին միլքի օլտուղու , վէ ճէպրաիլ Ղարդուր էֆէնտինին տավասընտան խարիճ պուլունտուղու թէպէյեիւն իլէտիկի հալտէ , պու ճիհէթլէրին մէսքիւթիւն անէհ պըրագըլմասըյլա , Ղարդուր էֆէնտինին , մէճմուի արսաեա տայիր օլան տավասընընն իսթիմատ , չէրան ղայրի ճայիզ , վէ Ղարդուր էֆէնտինին միւսթէնէտ տավասը օլան Ֆուատ էֆէնտի հէօճճէթինէ պիլէ միւպային օլտուղունտան , հիւքմի իլամ , մուղայիրի չէրի այի իտուկի-» տէեու , արսանընը մաալիքի էվվէլէրի քիմէր , վէ հիսսէլէրի նէտէն իպարէթ օլտուղունուն թէտգըգըյլա , թաահիհի տավա իտիմէտիկի , վէ Ֆուատ էֆէնտինին հէօճճէթինին մանուիյէթի , մահէլլինճէ իճրա գըլընան թահգըգաթ իլէ հայզի պէտահէթէ իսալ իտիլտիկի , ֆիյ 8 ճէմազի իւլ էվվէլ 1276 թարիխլի մահէլլի մաղպաթասըյլա սապիթ օլուպ , Ղարդուր էֆէնտինին իսթինատ իթմէք իսթէտիկի մահէլլի մաղպաթայի սանիյէսի մաէլի տախի , հէօճճէթի մէղքիւրէնին սըհհէթինէ տայիր իշարէթի չամիլ օլմատըղը , վէ իլամտէ իպրաղ օլունան մաղպաթայի մէղքիւրէ միւթալաա վէ թէտգըդ օլունտուգտա , Ղարդուր էֆէնտինին թաանիյեաթը թէպէյեիւն իտէճէկի , վէ Ղարդուր էֆէնտինին թէմէսսիւք իլլէտիկի հէօճճէթի շերիյեէտէ , իսվէրի միւնտէրիճ քէսանընն հիսսէլէրինի , տավաեա սալահիյեէթի օլմագ թէխայեիւլ օլունսա , օլ վագըթ , Ղարդուր էֆէնտի օ եօլտա տավա իթմէմիշ տիր սէօղիլլէ ճէվապ վիրիլէճէկինէ , վէ իբի հէօճճէթ մաէլինէ նէզարէն , իչպու արսանընն պայիլերի , միւթեսավիյեէթէն մալիք օլմատըգլարը ինտէլ թահգըդ թէպէյեիւն իլլէտիկինէ պինաէն , Ղարդուր էֆէն.

(Տէվ.)

Դ.

ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑ . ԸՆԿ. ՎԱՐԺԱՐՆՑ . ԸՆԴՀ. ՏԵՍՈՒՉ Գ. ՍԱՐԸԵԱՆԻ ՎԱՐՄՈՒՆՔՆ ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽ-ՏԵՍՈՒՉ ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆԻ ՊԱՇՏՕՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ընդհ. Տեսչի կողմանէ Փոխ-Տեսչի պաշտօնավարութեան դէմն յարուցած դժուարութեանց մանրամասնութիւնքն խիստ շատ են , որոց վերայ Մշեցի կարևոր մասերէն ոմանք ինձ երբեմն զարմանք կը յայտնէին և ես պաղարիւնութեամբ պատասխան կը տայի , և այժմ մեր ազնիւ ընթերցողաց ձանձրոյթ մը պատճառելոյ համար համառօտելով յառաջ կ'երթամք , տալով հետևեալ երրորդ և չորրորդ օրինակներն , իբրև շարունակութիւն նախընթացին։ Գ.—Ահա Ընդհ. Տեսչի ներշնչմամբ գրուած Պ. Համբարձում Պէրպէրեանի «գաղտնի» նամակն առ Լիզի դասատուն , որը նկատմամբ ըսելիքս կցած եմ սոյն նամակի վերջ։

* * *

Մուշ 8/20 սեպտ. 1882

Ազնիւ բարեկամ Պ. Ե. Էլմասեան

Լիզ

Դեռ երէկ ստացայ քո օգոստոս 28 թուականաւ նամակդ , և այն ալ ի՞նչ վիճակի մէջ . անշուշտ 10 օրէն յետոյ ձեռքս հասած նամակն բոլորովին պատռտած և բաց պէտք էր լինէր , ինչպէս կ'երևի , նամակաբերդ քո յանձնարարութիւնն լաւ չէ կատարած։

Այլբանական գրուածիդ իմաստըն լաւ ըմբռնեցի , անհոգ եղիր , զի շատ երկար չպիտի տևէ իրաց այս վիճակն։ Ընկերութեան Ատենապետէն մի նամակ ստացած եմ , որ մէջ իմ ըրած դիտողութեանցս ի նկատ առնուած լինելն կը գրէր , արդէն գիտէ որ Սարբեան էֆ. ալ ուժգնապէս բողոքած էր , թերևս մինչև ամսոյս վերջ մի որոշում լինի վճռողական։

Առ Մ. գրած նամակնիդ կարդացի , դորա օրինակն պիտի առնում և բնագիրն իւրեան պիտի յանձնեմ. իսկ այն կէտերն որ պարզ կը ցուցնեն նորա բռնած ընթացից ապօրինաւորութիւնն պիտի ներկայացնեմ ուր որ անկ է . մեծ մասամբ իրաւունք ունէիք ձեր ասածներուն մէջ . ես կ'ուզեմ նամակն իրեն տալ և ապա իրմէ բացատրութիւն պահանջել , ասելով թէ՝ այդ մասերուն նկատմամբ յատկապէս ինձ ալ գրուած է և միանգամ ընդ միշտ մի հարուած տալ. անվախ մնացէք , Մ.ի Ընկերութեան պաշտօնէից թշնամիներուն հետ բարեկամանալն և զպաշտօնեայս նոցա առջև անպատուել և արհամարհելն , Ընկերութեան գործերն նոյն իսկ պաշտօնէին չվստահելով , նոցա հետ խորհրդակցիլն , ի մի բան Ընկերութեան պատիւն ու շահն նոցա ոտնակոխ ընել տալն , երկար չը պիտի տևեն։

Կը փափաքէի որ գէթ Սարբեանի յաջորդն մի արժանաւոր անձ լինէր , յոյսերս ի դերև ելին . արդէն ինչպէս ըսած եմ. կը ճանաչէի զինքն , գլուխ չունի , խելք չունի , երևակայութիւն չունի , սկզբունք չունի , ի մի բան՝ մտային ամեն կարողութիւններէ զուրկ է , ինչ մը. տածել թէ ինչպէս կարելի է դրտնել գործոյ մի ելքն։

Որովհետև գրած տեղս անհանդիստ էր և մանաւանդ նամակաբերն ալ շուտով պիտի մեկնէր , այդ պատճառաւ թէ՝ գիրն անմաքուր եղած է և թէ նամակն ալ կարճ. դուք դարձեալ ձեր թղթակցութիւնն շարունակեցէք , լաւ է որ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ ունենամ՝ տեղւոյդ մէջ Մ.ի բռնած ընթացից նկատմամբ , այնպէս կը խօսի ինքն թէ՝ յառաջիկայ հինգշաբթի Պուլանըգ պիտի դայ . ուշադրութիւն։

Ընդունեցէք անկեղծ սէրս

Հմբ. Պէրպէրեան

* * *

Վերոյիշեալ նամակի հեղինակն , իւր տղայական բնաւորութեամբ և անփորձառութեամբ լոկ գործիք մը դարձած էր Պ. Սարբեանի , որոյ շընորհիւ կը յուսայր խիստ գոհացուցիչ պայմաններով Փոխ-Տեսչութեան պաշտօնն ձեռք ձգել , եւ ըստ ամենայն հաւանականութեան՝ Ընդհ. Տեսչութեան կողմանէ իրեն յատկապէս խոստացուած լինէր այն գոնէ մինչև որ զՄիրախորեան Մուշէն հեռացնել յաջողէր։ Այդ նամակի անհեռատես հեղինակն , հակառակ իւր Պ. Սարբեանի հետ ունեցած պաղութեանցն , բնաւ չը կրցաւ ըմբռնել Ընդհ. Տեսչի իսկական դիտաւորութիւնն , և պահ մ'անոր գործիք դառնալով կը կարծէր հասնիլ իւր նպատակին , սակայն հասա՞ւ , և ի վերջոյ ո՞ւր յանգեցաւ գործն , կը թողում իրեն մտածել , ու արդէն արդիւնքն ցոյց տուաւ իւր սխալմունքն , այլ չա՞տ ուշ . . . այս առթիւ ունիմ օրինական պատասխանն այդ նամակին , բայց պէտք մը չ'եմ զգայր տալոյ , կը թողում ուշիմ ընթերցողաց , որ սոյն տողերն ընթեռնուն և ինքնին խղճահար դատաստան մ'ընեն թէ՝ սորա հեղինակն ի՞նչ բանով արբեալ՝ գրիչ ձեռք առած է և թէ ի՞նչպէս բերնին եկած բառերն դուրս տուած , թերևս նոյն պահուն առանց դոցա նշանակութիւնքն իսկ ի միտ բերելոյ։

* * *

Աստ կրկին ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ կը ինդրեմ Հայոց Միաց. Ընկերութեանց կեդրոնի պաշտօնական մարմնոց անկողմնակալ մասի , Նը. կատմամբ վերի նամակին , որ , ինչպէս կը տեսնուի , գրուած է ընդդէմ Փոխ-Տեսչի գործառնութեանց. անխիղճ լեղուաւ մը , ի քաջալերութիւն այն դասատուին , որոյ վրայ . . . դէմն քանիցս առ ընդհ. Տեսուչ ժամանակին բողոք բարձուած էր , սակայն անլսելի մնացած , և նոյն իսկ տեղւոյ ուսանողներէն մինն վռնտուած է վարժարանէն , որ յանցանքն եղած էր գպրոցի բարոյական կենաց նախանձախնդիր լինելով նմանօրինակ բողոք մը։

Երբ այցելեցի Լիզի վարժարանն , գիւղացիք բազում գանդատներ ըրին ինձ ի մասին դասատուի ընթացքին , և ուրիշ մի քանի տգեղ իրողութեանց , մեր պարտաւորութիւնն էր յօգուտ Ընկերութեան բարի նպատակին լսել բողոք մը՝ երբ արդար է . ինձ տուին հանրագիր մը՝ գիւղի տասն առաջակարգ անձանց կնքոմն և ստորագրութեամբ . խնդիրն մի քանի օր յետաձգեցի , որպէս զի ստուգեմ , որ մի գուցէ դասատուն գիւղացւոց ամբաստանութեանց զոհ լինի յանիրաւի , ինչպէս ինձ առանձին կը յայտնէր Ընկերութեան վարժարանի այդ պաշտօնեայն։

Վերջապէս նոյն տարուան օգոստոս 25 ամսաթուով ինձ տրուած բողոքայ հանրագիրն , (որոյ պատճէնն հանդերձ տեղեկութեամբ՝ Տնօրէն ժողովոյ խրկեցի հոկտ. 5 ամսաթիւ կրող յատուկ նամակաւ մը) , աստ գնելն անպատշաճ կը համարիմ իւր ՏԳԵՂ պարունակութեանց համար . . . զորս ամենայն ճշմարտութեամբ և միանգամայն խոհեմութեամբ ստուգելէս ետքը , դասատուն այլևս չկրցաւ ուրանալ զայնս . ուստի , իրեն պատիւն պահելոյ նպատակաւ , եղբայրաբար խորհուրդ տուի հրաժարիլ և ես ընդունեցայ զիւր հրաժարական , գործելով միշտ անկախ՝ գիւղացւոց ազդեցութենէն։ Այս իրողութեանց մէջ մեր ակնարկած կէտերն կատարեալ նախատինք եղած էին բարենպատակ Ընկերութեան պատուոյն , և հռչակ ունէին ի գաւառիս յանկումն Միացեալի այն բարոյական ազդեցութեան , զոր անվտանգ պահելոյ և միանգամայն օր ըստ օրէ զօրացնելոյ համար , Ընկերութեան պաշտօնեայքն և մանաւանդ գլխաւորներն նուիրական պարտաւորութիւն մ'ունին։ Այսպէս ահա տեսլեոյս խնդիրներն վերջացան իրենց արդար լուծմամբն , դպրոցն վերաբացուեցաւ , որ 15 օրէ ի վեր ծանուցեալ խնդրոց պատճառաւ փակուած էր և դասատու կարգուեցաւ Պ. Լևոն Մաքսուտեան տեղացի , ուսեալ ի վանս Ս. Կարապետի , պարկեշտ և զարգացեալ աւելի քան զիւր նախորդն։ Զը մոռնամ ըսել որ յիշեալ հանրագրոյն մէջ կէտեր կային նաև նկատմամբ Ընդհ. Տեսչին , որուն իմաց տալ չուզեցի Լիզի վարժարանի պաշտօնէից փոփոխութիւնն , վասն զի նա բնաւ չ'պիտի պաշտօնանկը. նէր զամբաստանեալն , որ իւր մերձաւոր ազգականն էր և իրմէն պաշտպանեալ , այլ միայն գրեցի առ Տնօրէն ժողովն պէտք եղած տեղեկութեամբք հանդերձ . այսչափով կը գոցեմ վարագոյրն այս գզուելի տեսարանին . . . որոյ իրողութեանց վիճակն թո՛ղ ազնիւ ընթերցողն բաղդատէ նախորդ նամակին (1) հետ և տեսնէ թէ ինչքան իրաբու հակապատկեր են։

* * *

Լիզ գիւղի անախորժ դէպքերն՝ դ-ր Ի-ի դաստիարակն տարբեր գոյներով կը նկարագրէ ի Վան առ Ընդհ. Տեսուչ , որ կրակ կը կարի «թէ ի՞նչ ըսել է՝ Միրախորեան առանց ինձ իմաց տալոյ պաշտօնական փոփոխութիւնք կ'ընէ , և առանց իմ կամքն առնելոյ՝ գործ կը տեսնէ , ևն. և թէ «ի մտոյ Մուշ պիտի գամ անձամբ և պիտի պարզուի ու յայտնուի ամեն խնդիրներ» ևն. ևն։ Երբ ի Մուշ հասաւ , հետևեալ նամակն գրել կը տայ ի Լիզ որպէս զի ամբաստանեալն իրեն դիմէ և ինքն «ոչ» բանալով , ըզ-Փոխ-Տեսուչ և զդասատուն հարցաքննէ . նամակն նոյնութեամբ ասա կը դնեմ.

Մեծապատիւ

Պրն. Յովակիմ Էլմասեան

Կարնոյ Առաջնորդ Գեր. Օրմանեանի հեռագրոյն վրայ , Սարբեան էֆէնտին Մուշ հասաւ այսօր , Ս. ռաքելոց վանուց հաշիւներն կարգադրելու համար , ինքն անձնական տկարութեան պատճառաւ չի կրցաւ գրել ձեզ անձամբ , ահա սոյնը իր հրամանաւ կը գրեմ ձեզ. ներկայս ստանալուդ պէս՝ Մուշ գաս անպատճառ , ձեր հրաժարման և Միրախորեանի մասին պէտք եղած կարգադրութիւնն ընելու , և ձեր պատիւն ու աշխատութիւնը պահելու համար անպատճառ երկու օրէն հոս գտնուիլ պէտք է , եթէ չի գաք , և մտիկ չ'ընէք , ձեզ համար խիստ անպատուութիւն և վնաս է , կ'ըսէ Սարբեան էֆէնտի։

Կ'ողջունեմ զՁեզ բարեկամաբար

Մ. Թէ-ֆիլեան

8 հոկ. 1882

Մուշ

* * *

Սոյն Դ.րորդ նամակն , որպէս կը տեսնուի , ըստ ինքեան թէև պարզ է , սակայն նպատակաւն շատ բաղադրեալ , գրողն արդէն ուղղակի գործիք մի է , իսկ գրել տուողի դիտաւորութիւնն էր Լիզի տգեղ խնդիրներն զանազան ձևերու տակ մտցնել տալով՝ առիթ ունենալ գրել առ Տնօրէն ժողովն իւր ուզած գոյներովն , որպէս զի անցեալն մէջ այդ դէպքերէն յառաջեկած տխուր հետևանաց պատասխանատուութիւն իր վրայէն վերցուի , որ ուղղակի իրեն կը վերաբերէր . ինչ և է , ճշմարտութիւնն այս է թէ՝ այդ հուշկապարդ դասատուն եթէ անիրաւութիւն մը կրած լինէր Փոխ-Տեսչութենէն , շատ դիւրին է երևակայել որ առանց հրաւիրագրի անմիջապէս պիտի դիմէր առ Պ. Սարբեան՝ առ իւր զօրաւոր պաշտպանն յամենայնի , բայց դասատուն Մշոյ սահմանն անգամ չը համարձակեցաւ մտնել այլևս , վասն զի արևու նման յայտնի իրողութիւնքն չէին կրնար ծածկուիլ։

Հրաժարեալ Փոխ-Տեսուչ

Հայոց Միաց. Ընկերութեանց

Տուրուբերանի վարժարանաց

Մ. Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

---

(1) Պ. Համբարձում Պէրպէրեանէն գրուած սոյն նամակի պատճէնն յատուկ բողոքագրով մը ժամանակին խրկած է՝ առ Տնօրէն ժողովն։

. . . Խմբագիր,

Կրթական գործի քաջալերը հանդիսացողներն, աղքատի ձեռք կարկառողներն, և վերջապէս առաքինութեան շաւղին մէջ ընթացողները, յօրինակ և ի քաջալերութիւն այլոց հրապարակաւ հռչակելն՝ Հոգաբարձութեանս սկզբունքն ըլլալով, կը փութայ յանուն Թաղեցւոց՝ իւր ջերմ շնորհակալութիւնները յայտնել Թաղիս Բարեգործական Ընկերութեան, որ 1882 ապրիլ 1էն ի վեր հաստատուելով, նպատակ ունի՝ բաժնեգնոց, նուիրատուութեանց և գանձանակի հաստատութենէ մինչոցաւ, Թաղիս ձեմարան երկսեռ վարժարանի աղքատ ուսանողաց կրթական ծախուց նպաստել և բացարձակ անկարող աշակերտաց՝ տարին մէկ մէկ ձեռք ըզգեստ շինելն։ Արդարև սոյն գովելի նպատակին համաձայն, իւր հաստատութենէ մի քանի ամիս վերջ, սկսած և անընդհատ շարունակած է իւրաքանչիւր ամիս 200 դահեկան վճարել, ձեմարան երկսեռ վարժարանիս, և եթէ սոյն ամսաթոշակն տարիէ մ'ի վեր է 100 դահեկանի վերածած է, իւր նիւթական մէջ ցներն զօրացնելով՝ ձեմարան երկսեռ վարժարանիս անշարժ եկամուտներ նուիրելու գովելի նպատակաւն է, ինչպէս որ սոյն նպատակն իրականացնելու համար ցարդ գումար մ'ալ գոյացընելով, Թաղիս Պատ. Թաղ. խորհրդոյ քով չահու դրած է։ Ցիշեալ Բարեգործական Ընկերութիւնն դարձեալ ըստ իւր գովելի նպատակին, իւրաքանչիւր տարի, Թաղիս ազգայիններէն մասնաւոր նուիրատուութեամբ, վարժարանիս աղքատ և չքաւոր աշակերտաց մէկ մէկ ձեռք հագուստ շինած է, ինչպէս սոյն Սբ. Զատկի տօնին ալ, վարժարանիս աշակերտներէն 39 աղքատ և անկարողներն՝ մէկ մէկ ձեռք ամբողջ զգեստներով մխիթարած և ուրախացուցած է։

Հոգաբարձութիւնս իւր սկզբան հետևելով, չկրնար առանց գովեստի, յիշատակութեան և հռչակելու անցնիլ նաև Ազնուափայլ Տիկին Յուստինէ Յ. Զբպուգճեանն, որ գովելի և օրինակելի բարեգործութեամբ վառեալ, Թաղիս պատուաւոր եւ ազնիւ Տիկիններէն մի քանիներուն պարագլուխ կանգնած, շուրջ 12 տարիէ ի վեր նուիրական պարտաւորութիւն ստանձնած է, տարւոյն զանազան եղանակաց անհաճոյ տրպաւորութիւններէն առանց խորշելու, Պոլսոյ Հայ և երբեմն իսկ ծանօթ օտարազգի վաճառականաց գրասենեակներն շրջելով և նուէրներ հաւաքելով, ձեմարան երկսեռ վարժարանիս աղքատիկ և որբ սանուհեաց, անընդհատ իւրաքանչիւր տարի, Սբ. Ծնունդեան տօնին մէկ մէկ զոյգ կօշիկ, և Սբ. Զատկի տօնին ամբողջ մէկ մէկ ձեռք հագուստ շինել, ճերմակեղէններով հանդերձ, և շատ անգամներ իւր զթասրտութիւնն աւելի տարածելով, վարժարանիս աղքատ սանուհիներէն զատ, Թաղիս չքաւոր եւ որբ աղջկանց ալ հագուստներ տալով՝ բաժին կը հանէ և կը մխիթարէ. ինչպէս սոյն Սբ. Զատկի տօնին ալ, ձեմարան երկսեռ վարժարանիս սանուհիներէն 38 կարօտեալներն և Թաղիս մէջէն 17 որբ և աղքատիկ, այսինքն ընդ ամենն 55 աղջկանց, մէկ մէկ ձեռք հագուստ և ճերմակեղէններով հանդերձ ըզգեստաւորեց. և որ առաւել գովելիին է, յիշեալ Ազնուափայլ Տիկինը, մի քանի տարիէ ի վեր իւր քնակութիւնն Թաղիս Դատը գիւղ փոխադրելէն վերջն իսկ, իւր այս առաքինական գործն և անձնուիրութիւնն անընդհատ կը շարունակէ. ուրեմն փա՛ռք այսպիսեաց առաքինեաց։

Արդ, Հոգաբարձութիւնս թէ՛ յիշեալ Բարեգործական Ընկերութեան Մեծապատիւ անդամոց և թէ՛ յիշեալ Ազնուափայլ Յուստինէ Տիկնոջ Յ. Զբպուգճեան և իւր Ազնուափայլ ընկերուհի Տիկնանց. յանուն Թաղեցւոց իւր ջերմ շնորհակալութիւններն կրկնելով՝ կը մաղթէ որ այսպիսի կրթական, առաքինական և աղքատասիրական գործոց հետևողներուն թիւն օր ըստ օրէ ստուարանայ մեր թաղմակաբոյտ Ազգին մէջ, ի բարոյական յառաջադիմութիւն, և ի նիւթական սփոփանս և ի մխիթարութիւն աղքատիկ Հայ մանկտւոյն։

Ի դիմաց ձեմարան երկսեռ վարժարանի Հոգաբարձութեան
Յ-ՆԷ Յ. Հ-ՆԷԱՆ
11 ապրիլ 1886
Ի Նոր Թաղ յիւսկիւտար

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Դատական Վարչ. Նախարարութեան կողմանէ եղած յանձնարարութեան համաձայն՝ կը ծանուցուի Հայ ժողովրդեան որ, թէպէտ սովորութիւն չունի. բայց և այնպէս զգոյշ լինի Զատկական աւուրց մէջ ատրճանակ արձակելէ՝ գիտելով որ այս արդելիչ հրամանին անաստողք՝ ոչ միայն տուգանք վճարելով չպիտի զերծանին, այլ և ուրիշ միջոցներով պիտի պատժուին կառավարութեան կողմանէ։

11 ապրիլ 1886
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս

Պէշիկթաշ 11 ապրիլ 1886

. . . Խմբագրապետ,

Մաքրուհեան երկսեռ վարժարանացս Հոգաբարձութիւնը պարտք կ'ըզգայ իւր երախտագիտական շնորհակալութիւններն յայտնել Թաղիս բարեպաշտ և աղքատասէր անձերէն միոյն, որ իւր մի քանի ընկերաց աջակցութեամբ, հանգանակութիւն մը բանալով, յաջողած է, Սբ. Զատկի առթիւ՝ վարժարանիս 21 աղքատ և որբ աշակերտաց մէկ մէկ ձեռք հագուստ շինել։

Խնդրելով, . . . Խմբագիր Տէր, որ բարեհաճիք Ձեր պատուական թերթի միջոցաւ յիշեալ աղգասէր և բարեպաշտ անձանց նուիրական և աղքատասիրական բարեգործութիւնն՝ ի գիտութիւն և ի քաջալերութիւն հրատարակել։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Մաքրուհեան երկս. վարժարանի
Ատենադպիր Վ. Ատենապետի
Տէրտէր Ն. Տոփեան Մ. Կ. Աշճեան

—

Կէտիկ բաշա 8 ապրիլ 1886

. . . Խմբագրապետ,

Կէտիկ բաշայի ազգ. վարժարանին համար փոքրաւոր կառավարչի մը պէտք ունենալով, փափաքողք պարտին դիմել Թաղ. խորհրդարան, մինչ յառաջիկայ կիւրակէ, ամեն օր՝ առաւօտները ժամը 1—3։

Հաճեցէք ներկայս հրատարակել Ձեր ազգօգուտ թերթին միջոցաւ, ի գիտութիւն փափաքողաց։

Ի դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Ատենապետ
Գ. Մ. Ալէքսոփեան

ԹԷԼԷԳՐԱՖԻՑԷ

Լոնդրա, 21 Ապրիլ

Պաղը դաղէթալարքնն խոթիխպարքնեա, տիւէլի մուազզամա թարաֆընտան, Եունանիսթան հիւքիւմէթինէ իլթիմաթում թէպլիղ օլունմուշ տուր։

Բարիս 22 ապրիլ

Պաղը ինկիլիզ դազէթալարքնն, տիւէլի մուազզամա ճանիպինաէն, Եունան հիւքիւմէթինէ իլթիմաթում թէպլիղ օլունաուղունա տաւիր նէշր իթթիքլէրի խապէր մուհագդադ տէկիլ տիր։

Պու պապտէ տիւէլի մուազզամա պէ յինինտէ, միւզաքէրաթ տէվամ իտիեոր։ Գարիպէն Եունան հիւքիւմէթինէ իլթիմաթում թէպլիղ օլունաճաղը շիւրհէսիղ տիր։

Պիւքրէշ 22 ապրիլ

Բուսիանքն Պիւքրէշ սէֆիրի բըրէնս Օրսօֆ, տիւն ագշամ Լիվատիաեա կիթմիշ տիր։ Ժէնէրալ Անճէլիսգօ ճիւմաա իրթէսի կիւն օլճանիպէ կիտէճէք տիր։

Լոնտրա 19 ապրիլ

Օթանտարտ ղազէթասընքն պէեանընա նէզարէն, տիւէլի մուազզամա, Եունանիսթանը պիր միւտէթի մուայէնէք զարֆընտա թէրքի սիլահ իթմէսի իչին իճազար իտէճէքլէր տիր։

Մէգրիւր ղազէթա, բրէնս Ալէքսանտրքն Լիվատիաեա կիտիպ, Ռուսիա իմբէրաթորունու զիեարէթ իթմէք նիյէթինտէ օլտուղունա տայիր տէվէրան իտէն շահաեք թէքզիպ իտիեոր։

Աթինա 19 ապրիլ

Բուսիանքն Աթինա սէֆիրի, իմբէրաթոր թարաֆընտան Լիվատիաեա տավէթ օլունմաղլա, միւտահէլէյ, Սուլտան վիրուտինէ ինթիզար օլունան Բլասթոնամ Ռուսիա ավիզո վաբորունա բաքիպէն, օլ ճանիպէ կիտէճէք տիր։

Գարիպէն տիւէլի մուազզամա թարաֆընտան Եունան գապինէթասունա պիր իլթիմաթում թէպլիղ օլունաճաղը, վէ Եունանիսթան ալէյհինտէ թէտապիրի թաղեիգիեէ իթթիխազ գըլընաճաղը տիւնքի կիւնտէն պէրու չուեու պուլմուշ տուր։

Աթինա 19 ապրիլ

Իլթիմաթում թէպլիղի հագգընտա տիւէլի մուազզամանքն սիւֆէրասընա չիմտիեէ տէկին հիչ պիր թարիմաթ կէլմէմիշ տիր։

Օն գբթա հարպ կէմիսինին Ռուտատան հարէքէթ իտիպ, տէրեաեա աչըլմըշլարը Հանեատան իչար օլունմուշ տուր։

Աչըզ տէրեատէ քէչթ ու կիւզար իթմէք իւզրէ, աչըլմըշլարը միւհթէմէլ ատտ օլունուեոր։

Լիսն 19 ապրիլ

Ֆրանսանքն Տէրսատէթ սէֆարէթի միւսթէշարը վէ մասլահաթիզարը Մ. Հանօթօ, տիւնքի կիւն Սէն գազասը թարաֆընտան մէճլիսի մէպուսանա ադա ինթիխապ օլունմուշ տուր։

Բօմա 19 ապրիլ

Տիւնքի կիւն, Պրինտիզիտէ գօլէրատան տէօրթ վուգուտթ տահա զուհուր իթմիշ տիր։ Գօլէրաեա թութուլանլարտան տիւն ալթը քիշի վէֆաթ իթմիշ տիր։

Լոնտրա 20 ապրիլ

Մէճլիսի մէպուսանքն ինիդատը մահիսին իւչիւնէ թէէխիր գըլընմըշ տըր։

Բարիս 20 ապրիլ

Մէճլիսի մէպուսան ազասընտան Մ. Ֆրէտէրիգ Բաս, Եունան մէսէլէսինին պիր հաքէմ մէճլիսինէ հավալէսինի, Ֆրանսանքն թէլիֆ իթմէսինի թալէպ, վէ ալէմի մէտէնիյէթտէ, հէր պիր նիզամքն հաքէմլէր վասթաքալյա հալու թէսվիեէ իտիլմէսի գայրէտէսինին զիւզումունտան պահս իթմիշ տիր։

Լոսրիճիյեէ նազիրը Մ. Ֆրէյսինէ, էսասէն Մ. Ֆրէտէրիք Բասիւէ հէմֆրեար իսէտ, մէսայիլի չարգըլէնէն քեաֆիէսի հագգընտա, Լվրօբա միւթթէֆիգ պուլունտուզունտան, Եունան մէսէլէսի իչին Ֆրանսանքն պու կիպի թէքլիֆտէ պուլունմասը միւմքիւնսիզ օլտուզունու պէեան, վէ մէսէլէնին հիւսնի հալու թէսվիրէսի իչին, Ֆրբանսանքն տէվամ իթմէքտէ օլտուզունու տէրմիեան իլէ, մէգալէսինէ խիթամ վերմիշ տիր։

Բարիս 20 ապրիլ

Մէճլիսի տեան, տօգուզ եիւզ միլեօն իսթիգրաղա տայիր օլան գանուն լաեիհասընը թաատիլէն, դապուլ իթմիշ տիր։

Մէճլիսի մէպուսան տախ, 1869 սէնէսի սէրկիսի Բլօժէսինի, էսասէն թաատիդ վէ թաավիպ իթմիշ տիր։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՆՕՐ
(Տ Մէրի)

Ապրիլ 11 ագշամ գարան.	15-52
» » 12 սապահ աչ.	16-
» » էն եիւքսէք	16- 2
» » էն աշաղը	15-28
» » սաաթ 5 ոչ	16-
Ա. Մէրի ինկիլիզ լիրասը	25-
Բ. » » »	15-20
Գ. » Օսմանլը լիրասը	16
Իւնիֆիէ	76-15
Բուսիլի չըմենտքէր	56-20
Բաբօր զուրուշ	10-
Հավալէսիզ »	0-
Ադէտ ֆայիզէ »	6-

ԱԳՕՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Գրէտի ժէնէրալ 6 %	5 25
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 %	5-15
Իսթանպօլ պանգասը	4 15
Սօսիէթէ Օթման	5-12
Թրամվայ 5%	285-
Լավրիուա (մատէն)	54

—

Օսմանլը լիրասը 100 ղուրուշտան	Ղշ փէ
Ինկիլիզ լիրասը	110-25
Ֆրանսըզ ալթունու	88-
Բօլ	90-18
Գրիմից ալթունու	51-20
Պլեազ մէճիտիյէ	107-58
Մէթալիգ	88 20
Պէլճիք	102.
Ամբուրգ	102 25
Գարպօն գարիմէսի գարիք	910

ԱՊՕՆԷՄԻԶԻՆ ԻԼԱՆԸ

Իսթանպօլտա Թահմիզ ասքարընտա չէվէնին դարշըսընտա վագը 59 նիմէրօրու Էրմէնի մաղազասընտա, Թօքտան վէ բարէքէնտէ օլարագ, պագալիյէէ տայիր Կրզազը նէֆիսէ սաթըլը,

ՄԻՒՍԻՒ Ս. ՊԱՐՏՕ
ՎԷ
ՍԱՐԳԻՍ Էֆ. Դ. ՃԻԿԷՐԵԱՆ

Սէնինի մէտիտէտէն պէրու, Իսթանպօլտա տատմա վէքեալէթլէբինտէ պուլունարագ, էլեէվմ Գալաթատա Վայվոտա վէ Զինար սոգաղընտա, Նարլեան խանընտա մուգիմ Ֆրանսըզը շէօհրէթշուար Միսիս ՊԱՐՏՕ, պու քէրրէ, մէքթէպի հուգուգու Շահանէտէն մէէզունիյէթ բուլուսունու հայիզ ճիկիր. ԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ էֆէնտիեի բիֆագաթընա ալարագ, սըրֆ էճնէպի գօնսօլաթօլարլա պիրինճի մէճլիսի թիճարէթէ աեիտ միւխթէլիֆ տատվալարընտան պաշգա, պունտան պէօյլէ, միւլքիյէէ վէ հուգուգէյէէ, վէ թիւճարիյէէեէ, վէ այլ վթլագ ուժուրու ճէզայիյէէեէ աեիտ տատվիյի Օսմանիյէէեի տախի գապուլ իտէճէք տիր։

Ֆրանսըզ խասթախանէսինէ պիր խայլի զէման քէսպի թէճրիպէ իթմիշ օլան Տօքթօր Ռօպէնսան էֆէնտի, դրէ վէ պուղրսոթ խասթալըգլարընը, եէնի ուսուլար իլէ թէտավի իթթիկի կիպի, նրբ-նօլա խասթալարգլարընը տախի, պիր սուրէթի մախսուսէ վէ միւքէմմէլէտէ թէտավի իթմէքտէ տիր։

Տօքթէօր Ռէվիլլօ պիր մաքինա իլէ, բէք զիեատէ սուհուլէթլի գրէ եէյտ-մէրտ տրը։

Թապիպի մէրգում, հէր կիւն սաաթ 4 տէն 7ե գատար եէնիճամի բօսթախանէսի գարշըսընտա, Նիւ-Յօրք էճզախանէսինտէ պուլունուպ, հէր Թարաֆտան միւրաճաաթ իտէն խասթալարընա սուհուլէթ վիրմէքտէ տիր։ —Ֆուգարա մէճճանէն թէտավի օլունմագտա տրը։

Ի ԼԱՆ

Տօքթօր ճէլալեան էֆէնտի, նպաստի մահէլ իլէ, Գալաթատա Գօմիսիոն խանը գաբուսու գարշըսընտա, պիրազ տահա աշաղրտա, եանի ամիսի սըրատա քէօրրիւեէ եագրն քէօչէտէ սարրաֆ Գուլայսրգեան էֆէնտի մաղազասը սըրասընտա վագը 5 նիւմէրօյու վէ քէօբրիւեէ տօղրու պագար տասիրէնին իբինճի գաթընա կիթմէ օլտուղունտան, քէնտուի կէօրմէքլիկէ արզու իտէն զաթլարքն, մահէլի մէզպուրէ թէչրիֆլէրի իսթաք օլունուր։

ASTHME

ԱՍԹՄ

ԳԱԹԱՐ ՏԷՆԻԼԷՆ ՆԷԶԼԷ, ՎԷ ՕԲՐԷՍՈՒՕՆ ՏԷՆԻԼԷՆ ԹՐԴՆԷՖԷՍԼԻԲԷ ԹԻԻՊԼԸՎԱՍՍԷՕՐ տէնիլէն պօրուլարիլէ, տէրագ ապ կէլմէքտէ տիրլէր։ Գութուսու, ֆիյ 3 ֆրանգ։

NEVRALGIES

ՆԷՎՐԱԼԺԻ

Տօքթօր Գրօնիէէնին Անթի-Նէվրալժիք թէսմիյէէ օլունան հապլարընա, իլլէթի մէզպուրէ, անինտէ տէֆ օլունմագտա տրը։

Գութուսու 3 ֆրանգ։

Գութուլար իւզէրինտէ պուլունան ֆապրիգանքն ատմաստընա տիգգաթ լազըմ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹ
ԿԱՆԱՆԱՅՈՏ (FER BRAVAIS) ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ՝ երկաթախառն բաղադրութեանց ամենազօրաւորն է. օրը մի քանի կաթիլով, քիչ ժամանակի մէջ առողջութիւնն կը վերահաստատուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹԻՆ գործածութիւնն ոչ կղանգութիւն, ոչ ստամոքսի յոգնութիւն, ոչ թանչք և ոչ պնդութիւն կը պատճառէ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ ինքնին համ ու հոտ չունի և չտարալ ոչ գինիին, ոչ ջրոյն և ոչ որ և է ըմպելեաց՝ որոց մէջ խառնուելով կը գործածուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ՝ երկաթախառն բաղադրութեանց ամենէն ածանն է, որովհետև ամբողջ սրուակ մը մէկ ամսէն վեց շաբաթ կը տե է. ուրեմն այս դեղին գործածութիւնն՝ օրը մի քանի փարայի կու գայ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ ակռաները չ'սևցներ։

Ամեն սրուակի հետ յայտարարութիւն մը կը գտնուի, որ մանրամասն կը նկարագրէ այս պատուական ջրալոյծ երկաթին գործածման եղանակներն։

Գ. Պրավէ իւր հնարած երկաթաջրոյն զօրութիւնն կրնայ երաշխաւորել, երբ սրուակաց վերայ գտնուի իւր տպեալ ստորագրութիւնն կար մը թանաքով։ Մեծ և փոքր սրուակներով կը ծախուի։

Վաճառատեղին է՝ ի Փարիզ, BOUTRON & Cie, Rue St-Lazare, 40 & 42.

Սաթըլը Փիւչիքեան պիլատէրլէր, Գրասպեան, Վէնսան Ծանի, վէ սայիր էճզախանէլէրին էքսէրիսինտէ պուլունուր։

La VELOUTINE
Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMUTH
Par CHes FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS